

Paikallisradiotoiminta mallia 1924

Ennen Suomen Yleisradio Oy:n perustamista harjoitettiin maassamme jo vilkkaasti radiotoimintaa innokkaiden alan harrastajien toimesta. Tässä kirjoituksessa kuvataan radiotoiminnan alkuaikaa ja mielialoja maamme ensimmäisen radioalan lehden sisältöä selailen. Lehti henkii samaa pioneerimielialaa, jota on ollut havaittavissa nykyisten paikallisradioiden perustamisessa. Tekstiin liittyvät kuvat ovat yleisradion alkutaipaleelta.

Samoihin aikoihin kun radiotoiminta otti ensiaskeliaan Suomessa, perustettiin maahamme ensimmäinen ”yleistajuinen radio-julkaisu”, Langaton. Lehden ensimmäinen numero ilmestyi vuonna 1924 ja sitä toimitti Suomen Kuvalehden silloinen päätoimittaja L.M. Wiherjuuri. Langaton-lehti otti voimakkaasti kantaa radiotoiminnan järjestämistä koskeviin kysymyksiin ja antoi yksityiskohtaisia ohjeita laitteiden rakentamisesta.

Lehti henki samaa pioneerimielialaa, jota on ollut havaittavissa nykyisten paikallisradioiden syntyvaiheessa ja lehteä lukiessa voisi hyvin kuvitella sen kirjoitusten koskevan juuri hiljan tapahtunutta paikallisradiotoiminnan käynnistämistä.

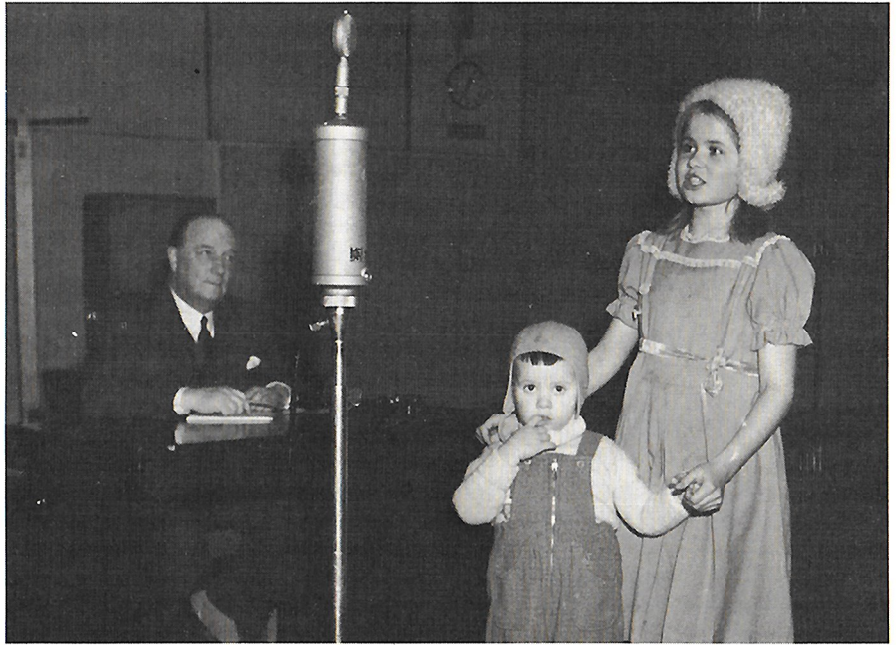
Aatteellinen taistelija

Lehden ensimmäisen numeron pääkirjoituksessa kerrotaan Langaton-lehden tärkeimmän tehtävän olevan ”terveen radiopolitiikan valvominen”. ”Ennakkoluulottomasti ja riippumattomasti tahtoo se (Langaton-lehti) edistää radiotoimintaa radiotoimien vuoksi ja aina puolustaa sitä hyökäyksiltä, tulkoonpa ne sitten valtion viranomaisten, liikemiesintressien tai itsensä ”radiohullujen” taholta, mutta on aina valmis antamaan tukeaan ja kannustustaan kaikille näille erikseen ja yhdessä, milloin radiotoimien edistyminen maassamme on kysymyksessä ja sitä vaatii.” Näin ponnekkaasti kuvasi L.M. Wiherjuuri Langaton-lehden ensimmäisessä pääkirjoituksessa lehtensä tehtävää.

Yli 500 lähetyksensä

Mutta mitä oli radiotoiminta silloin Suomessa. Siitä saa kuvan lehden ”Mitä muualle kuuluu” -palstalta, josta otteita seuraavassa.

Radioharrastuksesta Suomessa on nykyisin perin vaikea saada selkoa. Suomen Radioyhdistyksen jäsenluettelo sisältää paraikaa 550 nimeä ympäri maata, mutta enimmäkseen Helsingistä, ja Nuoren Voiman Liitolla lience n. 50 asemaa, mutta radiotar-

Markus Rautio eli Markus-setä piti ensimmäisen lastentuntinsa joulukuussa 1926, ja lastentunnit erittäin suosittuna ohjelmana kolme vuosikymmentä.

peitten kauppiailta kuullut numerot eivät lyö yhteen näiden lukujen kanssa. Maan sanomalehdistö näyttää omistavansa mielellään palstoja uutisille, mutta radiostien oman harrastuksen puutteesta joutuvat painattamaan useimmiten toistensa uutisia. Olemme yrittäneet seurata mitä ne voivat kertoa radiotoiminnasta eri paikoissa ja annamme tässä siitä lyhyen yhteenvedon ensi neljänneksestä.

Tampereelle on perustettu Suomen Radioyhdistyksen haaraosasto. Tamperealainen radiotoiminta keskittyy 3 N B:een, josta tässä numerossa on eri kirjoitus.

Tyrväällä toimeenpantiin laskiaisena kolmessa eri kylässä ”leveät ilmat” olympialisrahaston hyväksi. Iltamapuhvista päättäen oli radiomusiikki vetonumeroita. (Tyrvään Sanomat 21.2.-24).

Oulussa perustettiin tammikuun lopulla radiokerho, joka päätti yhtyä Suomen Radioyhdistyksen alaosaona. Väliaikaiseen toimikuntaan valittiin ins. Ilmari Nyholm, radiosähk. K. Haapala ja hra Y. Hämäläinen. (Kaaleva 29.1.-24).

”*Kaiun*” edustajalla oli 11.2.-24 tilaisuus kuulla G. Hammarin sähköliikkeen vastaanotokoneella konserttia Englannista. ”Esitykset, joiina oli orkesterinsoittoa, kuorolaulua ym kuuluivat hyvin kaikkine korostuksiineen.” (Kaiku 12.2.-24).

Haaparannassa oli ensimmäinen julkinen radiokonsertti helmik. 16 p:nä goodtemplaritalolla. ”Muutamat kapaleet Englannista ja Tukholmasta — sekä puhetta että laulua — kuuluivat hyvin, mutta useimmat kuitenkin epäonnistuivat” kertoo Tornion Lehti 19.2.-24.

Jyväskylässä oli helmikuun puolivälissä sanomalehtimiesyhdistyksen olympialaisiltama, jossa päänumerona oli radiokonsertti. (Saarijärven Paavo 16.2.-24).

Savonlinnassa on näyttely- ja kokeilulupa Keski-Savon Sähkötoimistolla (Itä-Savo 14.2.-24).

”Langaton turina-aparaatti tulossa”, kirjoittaa nim. Joo, ”Savonmaassa” 10.1.-24 ja kertoo, että se tulee puhelinyhdistyksen johtajalle ja sen jälkeen vähän jokaiselle. ”Kaikki tulee tapahtumaan noin vain ilman lankoja. Ja ”t o l p p i a . . .”

Kotkassa välittää radiokoneita Ivar Monthénin liike (Etelä-Suomi 15.2.-24).

Viipurissa perustettiin radiokerho 5.2.-24. Väliaikaiseen johtokuntaan valittiin telegrafirevisorit P. Klinkman ja V. Ruth, kirjailija Simo Eronen, johtaja O. Korhonen, E. Sivén ja E. Kanerva, kamreeri V. Kajanne, pankinprokuristi A. Lintulahti sekä insinööri A. Gustafsson ja G. Ramström. (Karjala 6.2.-24).

Viipurin läänin purjehdusseuran ilatsuun oli suojeluskunnan radio-osasto hankkinut radiokonsertin, jossa vastaanottajana käytettiin suomalaista Radiotehdas Oy:n valmistamaa konetta. (Karjala 5.3.-24).

Hämeenlinnassa on kokeilulupa Hämeenlinnan sähköliikkeellä. (Häme 28.2.-24).

Turusta esittää Turun Sanomat 4.3.-24 hauskan kuvauksen muutamilta nimipäiviltä, jossa tenori Englannista esitti laulua — radiotietä.

Raumalta: Lehtemme edustajalla oli eilen illalla tilaisuus kuunnella radiomusiikkia Englannista eräällä raumalaisella vastaanottoasemalla. Tässä Englannissa tavanomaisessa ”kelloviiden teekonsertissa” kuului orkesterin soitto ihmeteltävän selvästi, samoin monet yksinlaulesitykset pianosäestyksineen tekivät erittäin miellyttävän vaikutuksen.

Kuten tunnettua, on Raumalla jo pitemmän ajan toimineet ”Rauman

teknikot” Nuoren Voiman Liiton haarakerhona. Kerho on erikoisesti harastanut juuri radio-asioita, ohjaamalla mm radiokoneitten rakentamista ym alaan kuuluvaa. Puheenjohtajana on toiminut innolla ins. Paanu NVL.

Nyt on Rauman Nuorivoimalaisissa herännyt ajatus perustaa Raumalle NVL:n yleiskerho, jossa kirjallistaitteellisten harrastusten ohella myös radioharrastelijat toimisivat. Aikomuksena on, jos innostusta paikkakunnalla näyttää olevan antaa piakkoin mm radiokonsertteja yleisölle. (Länsi-Suomi 14.2.-24).

Rauman kauppaseura on päättänyt hankkia huoneistoonsa vastaanottoaseman. (Satak. Kansa 28.1.-24).

Kannuksessa on perustettu osakeyhtiö radion hankkimiseksi yhteiskoululle. Osakepääoma on 6000 mk. Kannuslaisilla on mielessä järjestää kunnollinen ja hyvä radiokeskus, jonka hyväksi osakkaita yhä enemmän ilmaantuu. Yhtiö on aikonut järjestää konsertteja yhteiskoulunsa hyväksi niin pian kuin saa keskuksensa valmiiksi. (Kokkola 26.2.-24).

Iisalmesta: Radioharrastus voittaa Iisalmessakin vähinerin alaa. Kaupungissamme toimii näet jo pari luvan anonutta langatonta lennätintä, vastaanottokoneita kumpikin. Piakkoin saanee Iisalmen Sk:kin koneensa, ja onpa hyviä toiveita saada ehkä ennen pitkää lehdellemmekin oma langattomamme uutistietojen tuojaksi ulko-

mailta.

Meillä oli äskettäin tilaisuus kokeilla eräällä tšekäläisellä, tullivahtimestari hra Rissasen, pienoisella langattomalla. Vaikkakin vastaanottaja oli vain ns yhden lampun kone, toimi se tyydyttävän hyvin. Olimme sen avulla kuunteluyhteydessä Tukholmaan, Birminghamiin, Cardiffiin, Lontooseen ja Pariisiin, joista saatiin selvää sekä puheetta musiikkiesityksiä kuultaviksi. Varsinkin viimeainitut vastaanotto-kokeet onnistuivat oivallisesti. Niin että Iisalmikin on jo radioyhteydessä muiden maiden kanssa.

Kuuntelimme samalla Helsingin radiokonserttia. Se oli erittäin kuuluvaa pienelläkin koneella.

Siitäpä siis on ura uusi ilmaitte auennut Iisalmeenkin ja radiokoneita rakennellaan täällä kuulemamme mukaan innostuneina parhaillaan useitakin.

Hauskaa, opettavaa, mielenkiintoista ja miellyttävää puuhaa! (Salmetar 26.7.-24).

Sosialisoitu radiotoiminta

Radiotoiminnan alkuvaiheessa oli eri maissa hyvin erilaiset radiotoimintaa koskevat säädökset. Joissakin maissa se oli tiukasti valtion valvonnassa, kun taas toisissa maissa sai kuka tahansa lähettää vapaasti radiosanomiamia. Tätä asiaa pohdittiin Langan-lehdessä ”Kenelle kuuluu radioilmapiiri?” -otsikon alla seuraavasti.

Jokainen radiosanomian lähettäjä tarvitsee lähettämiseen paitsi lähetyskonetta sen osan maailmankaikkeutta, jossa sähkösäteily leviää, saavuttaakseen vastaanottajan. Otsikossa on nimitetty se radioilmapiiriksi, vaikka parempi sana olisi radiotilavuus, sillä se aine, olkoonpa se sitten etetteri tai muu, jossa radioaalto etenevät, esiintyy ei ainoastaan ilmassa, vaan myös maassa ja vedessä. Samaten tarvitsee vastaanottaja samaa radiopiiriä tai radioaluetta. Niissä maissa, joissa radiotoimintaa ei ole valtion puolesta säännöstelty, on radioalue kaikkien yhteistä omaisuutta ja kaikkien käytettävissä ja nautittavissa aivan kuin auringonpaiste ja hengitetty ilma. Kuinka toisin onkaan asianlaita niissä maissa, joissa kuten meillä ja Saksassa, ilman muuta noin vain ei ole lupa käyttää radiopiiriä. Radiotoiminta on näissä maissa valtiollistettu, sosialisoitu. Tämä väite saattaa tuntua hiukan omituiselta, mutta viittaus tämän socialiserauksen taloudelliseen luonteeseen riittää poistamaan heti tämän epäilyksen. Käytännössä toteutettu radiopiirin socialisointi osoittaa hämmästyttävää yhtäläisyyttä teoreettisen socialismin maareformin kanssa.

Ebba Jacobsson-Lilius, koko kansan Ebba-täti, tuli kuuluttajaksi 1929.

Kummassakaan tapauksessa ei ole kysymys kaikkien tuotantovälineitten sosialisoinnista, vaan ainoastaan määrättyjen omaisuusluokkien, tässä radiopiiriin, edellisessä maapohjan. Ja samaa menettelytapaa seuraavat nyt valtiot radiopiiriin nähden, jota maareformaattorit ovat esittäneet: vuotuis- ta maksua vastaan annetaan nyt radiopiiri niinkuin maareformaattorit esittävät maapohjan annettavaksi vapaasti käytettäväksi. (Umschau 1924).

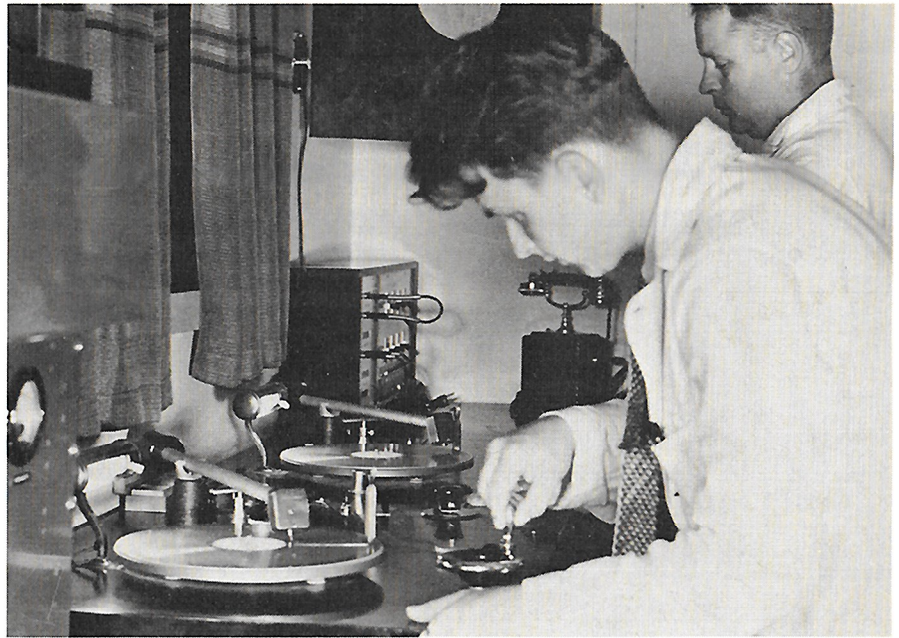
Aivan toisin on asianlaita vapaassa Amerikassa, jossa radiopiiri on täydellisesti kaikkien omaisuutta ja viimeaikaiset säännökset Saksassakin viittaavat siihen että ollaan menossa tähän suuntaan. Kuinka meillä tilanne muodostunee on vaikea mennä päättelemään, kun meillä vielä ne, joista päätös tässä asiassa riippuu, eivät kylliksi tunne koko radiotoimintaa ja sen mahdollisuuksia.

Valtio kitsas tukija

Pelottavana kysymyksenä radioharrastajien parissa tuohon aikaan oli se, kuinka radiotoiminta Suomessa olisi järjestettävä. Asiaa pohdittiin monella taholla ja valtion kitsauden uskottiin olevan esteenä sille, että valtio tulisi rahoittamaan yleisradiotoiminnan alkuvaihetta Suomessa, kuten seuraavasta Langaton-lehden artikkelinäytteenä ilmenee.

Keskustelun virikkeeksi siitä tärkeästä kysymyksestä, joka askartelee jokaisen ajattelevan radistin mielessä, on tämä kirjoitus tarkoitettu. Pyrkimyksemme on saada siihen niitä eri vastauksia, joita tähän voidaan eri tahoilta antaa. Luulisimme tällä tekevämme palveluksen sekä niille viranomaisille, hallituksessa ja eduskunnassa, joista tämän asian järjestely lopulta riippuu, että radisteille itselleen.

Ryhdyttäessä etsimään vastausta tähän laajakantoiseen, mutta pikaista ratkaisuaan odottavaan kysymykseen, olisi hyvä tietää tarkoin, millä kaikilla tavoilla se on eri maissa järjestetty, jotta välttyisimme turhanpäiten polkemasta avaamattomia latuja ja joutumasta eksyksiin. Täydellistä selkoa tästä ei Suomessa tietävästi ole kyllä, mutta osapuulleen tiedetään kuitenkin, että esim. Pohjois-Amerikassa on aluksi täydellinen vapaus lähettää ja vastaanottaa, mutta että kun se pian uhkasi tuhota koko radiotoiminnan, siellä nyttemmin on saatu ”järjestys ilmaan” ilman että täyskieltoa sen enempää lähettämiseen kuin vastaanottamiseenkaan on tähtynyt antaa. Eri aaltopituudet ja aikamäärät ovat luoneet järjestystä. Kenenkään ei kuulemistaan tarvitse maksaa mitään. Paraikaa on tämän viimeksi mainitun

Aluksi kaikki ohjelmat kuultiin suorina lähetyksinä, mutta jo kolmekymmenluvun puolivälissä ääntä alettiin säilöä lakka-alumiinilevyille. Niiltä toistettiin siten mm. kuunnelmatehosteet ja itse kuunnelmatkin silloin kun ne eivät olleet suoria lähetyksiä.

seikan vuoksi ollut huomattavissa ohjelmien laihtumista, mutta lienee sekin ohimenevää laatua.

Melkein samanlainen vapaus vallitsee Ranskassa, sillä erotuksella vain, että koneitten omistaminen on ilmoitettava.

Englannissa on valtio käynyt käsiksi asiaan ja siellä saa luvallisesti melko alhaisesta maksusta pitää koneita, joilla kuulee maan 8 broadcastingasemaa. Ensi vuonna odotetaan maksun putoamista kokonaan.

Saksa oli näihin asti melkein täyskiellon kannalla sinetöityine koneineen ja leimattuine osineen, mutta on aivan äsken ottanut aimo askeleen vapautta kohti.

Ruotsissa aiotaan valtion avulla saada päteviä lähetyksiasemia.

Meilläkin on ollut yleisimpänä ajatus niiden keskuudessa, jotka tuntevat radioalaa, että valtio rakentaisi asemat ja vuokraisi ne päteville yhtiöille, mutta kun yleisesti tunnetaan valtiomme kitsaus kaikkeen uuteen ja kun viranomaisemme ovat pitäneet selviönä, ettei valtion väliintulo meillä ole mahdollinen, on Suomen Radioyhdistyksen lausunnossaan niistä kahdesta broadcastinganomuksesta, jotka sille lähetettiin lausunnonantamista varten, asettunut puoltamaan suuremman lähetyksiaseman perustamisoikeuden antamista yksityisille erinäisillä melko ankarilla ehdoilla. Kuten tunnettua onkin tuomari Th. Nectonin ym perustama Suomen Äännelehti Oy saanut jonkinlaisen broadcastingoikeuden toistaiseksi.

Äskettäin on prof. G. von Wendt jättänyt valtioneuvostolle esityksen, että valtio perustaisi broadcastingaseman.

Samaan aikaan kuin täällä Helsingissä pohditaan ja harkitaan koko maan broadcasting-järjestelmää, ovat tamperelaiset radistit ryhtyneet omalla tavallaan ratkaisemaan kysymystä, josta lähempi selonteko on tässä numerossa.

Miellyttävä, joskin ehkä vaikeasti toteutettavissa olisi se ehdotus, jonka prof. B. Vuolle on esittänyt että nimitäin kaikki radiomiehet perustaisivat ns keskinäisen radioyhtymän hyvän broadcastingaseman aikaansaamiseksi.

Ne ehdot, jotka hyvälle broadcasting järjestelylle olisi asetettava, olisi myös määriteltävä. Niihin kuuluisi ennen kaikkea aseman voimakkuus ja useamman aseman asettelu niin että kaikkialla voidaan kuulla mahdollisimman yksinkertaisilla koneilla. Toiseksi tulisi kuunteleminen olla mahdollisimman halpaa. mieluummin ilmaista. Kolmanneksi annettavien esitysten tulisi olla mahdollisimman monipuolisia, mahdollisimman usein ja mahdollisimman hyvää sekä mahdollisimman monen mielen mukaista.

Kuten yllä olevasta huomaa, näyttää siltä että mitä syvemmälle asiaan tunkeutuu sitä useampia kysymyksiä kumpuaa esille, — mutta tästäkin näkyy, miten monipuolinen tehtävä ”Langattomalla” on, kun se aikoo näihin kaikkiin saada jonkunlaisen vastauksen.